

Λεωφ. Μαραθώνος 33, Άνοιξη | 210 62 15 417
www.akadimos.gr | fb:@akadimos.anoixi | tw:@Akadimos

Εισηγήτριες: Νικολακέα Νίνα, Ηλιοπούλου Λυδία

Ημερομηνία: 4/12/21

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο Ι

Τι πράγμα είναι ο πόλεμος;

Η επιστολή του Αϊνστάϊν προς τον Φρόιντ

Πότσνταμ, 30 Ιουλίου 1932,

Αγαπητέ, κύριε Φρόιντ,

η πρόταση που μου έγινε από την Κοινωνία των Εθνών και από το Διεθνές Ινστιτούτο πνευματικής συνεργασίας, του Παρισιού, να καλέσω δηλαδή ένα πρόσωπο της αρεσκείας μου σε μια ελεύθερη ανταλλαγή απόψεων, με θέμα ένα οποιοδήποτε πρόβλημα από μένα διαλεγμένο, μου προσφέρει την καλοδεχούμενη ευκαιρία να συνομιλήσω μαζί σας, αντιμετωπίζοντας μια ερώτηση, η οποία φαίνεται στην σημερινή κατάσταση του κόσμου, η πιο επείγουσα απ' όλες όσες αντιμετωπίζει ο πολιτισμός: Η ερώτηση είναι: Υπάρχει ένας τρόπος για να ελευθερωθούν οι άνθρωποι από το κακό πεπρωμένο του πολέμου;

Τώρα πια είναι γνωστό, ότι με την πρόοδο της σύγχρονης επιστήμης, η απάντηση στην ερώτηση αυτή είναι ζήτημα ζωής και θανάτου για τον πολιτισμό, που ξέρουμε, και όμως, παρ' όλη την καλή θέληση που υπάρχει, καμιά προσπάθεια λύσης δεν έχει οδηγήσει σε κάτι το συγκεκριμένο. Μια και δεν έχω εθνικιστικές προκαταλήψεις, βλέπω προσωπικά ένα απλό τρόπο να αντιμετωπισθεί η εξωτερική δηλαδή ή οργανωτική άποψη του προβλήματος: τα κράτη θα δημιουργήσουν μια νομοθετική και δικαστική εξουσία, αρμοδιότητα της οποίας θα είναι να αντιμετωπίζει όλες τις συγκρούσεις που θα δημιουργούνται μεταξύ τους.

Σήμερα όμως απέχουμε πάρα πολύ από να διαθέτουμε μια υπερκρατική οργάνωση, μια οργάνωση υπερεθνική που θα μπορεί να εκδίδει αποφάσεις και να επιβάλλει με την βία την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών. Έτσι λοιπόν φτάνω στο πρώτο μου αξίωμα: η επιδίωξη της διεθνούς ασφαλείας συνεπάγεται το ότι κάθε κράτος θα πρέπει να απαρνηθεί μέσα σε ορισμένα όρια, την ελευθερία των ενεργειών του, δηλαδή την κυριαρχία του, είναι φανερό πέρα από οποιαδήποτε αμφιβολία, ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος να πετύχουμε μια μέτρια ασφάλεια.

Η αποτυχία των προσπαθειών που έγιναν τα τελευταία δέκα χρόνια προς την κατεύθυνση αυτή, μας οδηγεί στο συμπέρασμα, χωρίς ούτε σκιά αμφιβολίας, ότι εδώ ενεργούν ισχυροί ψυχολογικοί παράγοντες, οι οποίοι παραλύουν τις προσπάθειες. Μερικοί από τους παράγοντες αυτούς είναι οφθαλμοφανείς. Η δίψα της εξουσίας της κυρίαρχης

τάξης βρίσκεται σε κάθε κράτος σε αντίθεση με τον οποιοδήποτε περιορισμό της εθνικής κυριαρχίας. Η μεγάλη αυτή επιθυμία για πολιτική εξουσία, συμφωνεί με τις φιλοδοξίες εκείνων, που αναζητούν μόνον χρηματικά και οικονομικά οφέλη. Σκέφτομαι κυρίως την μικρή αλλά και αποφασιστική εκείνη ομάδα, που με δραστηριότητα σε κάθε κράτος και αδιαφορώντας για οτιδήποτε βλέπει στον πόλεμο, δηλαδή στην κατασκευή και στην πώληση των όπλων, μόνο μία ευκαιρία εξυπηρετήσεως των προσωπικών συμφερόντων και της προσωπικής δύναμης. Είναι δυνατόν η μειοψηφία αυτή να υποτάσσει στις επιθυμίες της την λαϊκή μάζα, η οποία από τον πόλεμο θα έχει μόνο βάσανα και ζημιές; Μια εύκολη απάντηση θα ήταν, ότι η μειοψηφία εκείνων που κάθε φορά βρίσκονται στην εξουσία, έχει στα χέρια της τα σχολεία και τον τύπο και επί πλέον τις θρησκευτικές οργανώσεις. Αυτό της επιτρέπει να οργανώνει και να κατευθύνει τα αισθήματα των μαζών μετατρέποντάς τα σε όργανα της πολιτικής της.

Ούτε όμως η απάντηση αυτή δίνει μια ολοκληρωτική λύση και ταυτόχρονα προκαλεί την επόμενη ερώτηση: Πώς είναι δυνατόν η μάζα να εγκαταλείπει τον εαυτό της στα μέσα που αναφέραμε πιο πάνω, να γίνεται έξαλλη και να οδηγείται στο ολοκαύτωμα; Είναι δυνατόν να δώσουμε μια απάντηση: *Επειδή ο άνθρωπος έχει μέσα του την τάση για μίσος και για καταστροφή. Σε ομαλούς καιρούς το πάθος του αυτό μένει κρυμμένο και ξεπροβάλλει μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις. Είναι όμως αρκετά εύκολο να το ερεθίσουμε και να το ανεβάσουμε στο ύψος μια συλλογικής ψύχωσης;*

Φτάνουμε έτσι στην τελευταία ερώτηση: Είναι δυνατόν να κατευθύνουμε την ψυχολογική ανάπτυξη των ανθρώπων έτσι που να γίνουν ικανοί για αντίσταση στην ψύχωση του μίσους και της καταστροφής; Στο σημείο αυτό δεν σκέφτομαι μόνο τις ακαλλιέργητες μάζες. Η πείρα μας διδάσκει ότι ευκολότερα η λεγόμενη «διάνοηση» υποχωρεί στις καταστρεπτικές αυτές προτροπές, επειδή ο διανοούμενος δεν έχει άμεση επαφή με την χοντροφτιαγμένη πραγματικότητα, αλλά την ζωή στην ευκολότερη και συνοπτική μορφή της, στη μορφή της τυπωμένης σελίδας.

Καταλήγοντας: Μίλησα μέχρι τώρα μόνο για πολέμους ανάμεσα σε κράτη, δηλαδή για διεθνείς συγκρούσεις. Έχω, όμως, απόλυτη συνείδηση του γεγονότος, ότι το επιθετικό ένστικτο ενεργεί και με άλλες μορφές και σε άλλες περιπτώσεις. Σκέφτομαι τους εμφυλίους πολέμους, που κάποτε οφείλονταν στον θρησκευτικό φανατισμό και σήμερα σε κοινωνικούς παράγοντες ή ακόμη στην καταπίεση των φυλετικών μειονοτήτων.

Ξέρω ότι στα γραπτά σας μπορούμε να βρούμε άμεσες ή έμμεσες απαντήσεις σ' όλα τα ερωτηματικά που μας δημιουργεί αυτό το πρόβλημα, το οποίο είναι ταυτόχρονα επείγον και αναπόφευκτο. Θα ήταν, λοιπόν, πάρα πολύ χρήσιμο για όλους εμάς, αν εσείς ασχολούσασταν με το πρόβλημα της παγκόσμιας ειρήνης, σύμφωνα με το πνεύμα των πρόσφατων ανακαλύψεων σας, επειδή κάτι τέτοιο θα μπορούσε να μας δείξει το δρόμο για καινούργιους και αξιόλογους τρόπους ενεργειών.

Με πολλή εγκαρδιότητα, δικός σας, Άλμπερτ Αϊνστάιν

Κείμενο II

Η διεθνής ειρήνη

Ο Μαχάτμα Γκάντι (1869-1948)

Εάν δεν πιστεύουμε στη δυνατότητα μιας μόνιμης ειρήνης, αυτό ισοδυναμεί με το να αμφιβάλουμε για το θεϊκό χαρακτήρα της ανθρώπινης φύσης. Οι μέθοδοι που ίσαμε σήμερα ακολουθήθηκαν, απέτυχαν γιατί παρ' όλες τις πολυάριθμες προσπάθειες που έκαναν όσοι ανάλαβαν αυτό το φορτίο, διατήρησαν κάποια αμφιβολία στα πιο μύχια μέρη της ψυχής τους. Κι αυτό ίσως να έγινε με άγνοιά τους. Όπως δεν μπορούμε να φτιάξουμε ένα χημικό μείγμα εάν δεν υποταγούμε στις απαιτήσεις μιας τέτοιας εργασίας, έτσι και δεν μπορούμε να στεριώσουμε την ειρήνη εφόσον όλοι οι όροι που 'ναι απαραίτητοι για την εδραίωσή της δεν ικανοποιηθούν πέρα για πέρα.

Δε θα μπορέσουμε να έχουμε μόνιμη ειρήνη παρά μόνο τη μέρα που όλοι οι υπεύθυνοι, χωρίς καμιά επιφύλαξη και ξέροντας καλά τι κάνουν, θα σταματήσουν να χρησιμοποιούν όσες μηχανές καταστροφής έχουν κάτω από τον έλεγχό τους. Είναι αυτονόητο ότι δε θα μπορέσουμε να φτάσουμε στο σημείο αυτό παρά μόνον εάν οι Μεγάλες Δυνάμεις αναστείλουν τις ιμπεριαλιστικές τους βλέψεις. Για να επιτευχθεί αυτό, θα έπρεπε τα μεγάλα έθνη να μη δίνουν πια καμιά αξία στον μεταξύ τους ανταγωνισμό που υποσκάπτει τα θεμέλια όλων μας και να σταματήσουν να θέλουν να πολλαπλασιάζουν τις ανάγκες τους, κάτι που πρώτα πρώτα προϋποθέτει να μη θέλουν να αυξάνουν τις υλικές τους κτήσεις. (...)

Ένα πράγμα είναι βέβαιο: εάν αυτός ο τρελός ανταγωνισμός στους εξοπλισμούς συνεχισθεί, θα καταλήξει αναπόφευκτα σε μια σφαγή που δε θα έχει το προηγούμενό της στην ιστορία. Εάν απ' αυτή τη σφαγή κάποιο έθνος βγει νικηφόρο, η ίδια του η νίκη θα του επιτρέψει να δει ζωντανό τον ίδιο του το θάνατο. Το μόνο μέσο για να ξεφύγουμε από αυτή τη «δαμόκλεια σπάθη» είναι να δεχθούμε με τόλμη και χωρίς επιφυλάξεις τη μέθοδο της μη βίας μαζί με όλο το μεγαλείο της.

Mahatma Gandhi, περ. «Ευθύνη», τ.79

Κείμενο III

«Σαν βγαίνει ο χότζας στο τζαμί»

Ο μπαρμπα-Κώτσος ήταν του βλάμη¹ μου παππούς. Από κει τον ήξερα. Ωρραίος άντρας. Όχι στη φάτσα, όχι. Όχι ότι ήταν άσκημος. Δε θέλω να πω αυτό. Ωρραίος θέλω να πω στο φέρσιμο. Λεβέντης, που λένε. Πάντα με το χαμόγελο και το καλαμπούρι. Και, υπόψη, κουβαρντάς από τους λίγους. Είχανε να λένε στο χωριό. Ακόμα και μ' εμάς που 'μασταν μικροί δε βαρυγκόμαγε ούτε μας τροκίμαγε² σαν κάτι άλλους. Όπου μας έβρισκε όλο είχε κι από κάτι να μας δώσει. Κάνα μαντολάτο, καμιά νάσκο. Όταν πηγαίναμε στο σπίτι του βλάμη μου, θυμάμαι μας μάζευε από κάτω, εκεί που 'χει τώρα ο Γιάννης το γκαράζ, εκεί ήταν το σπίτι του, και μας έφτιαχνε φέτα με ζάχαρη και καθόμασταν και μας έλεγε όλο ιστορίες από τον πόλεμο. Είχε προλάβει να πολεμήσει και στον Πρώτο Παγκόσμιο και στη Μικρασία, ίδια σειρά με τον δικό μου τον παππού – ο μπαρμπα-Κώτσος του ιππικού, ο δικός μου πεζικό. Αλλά ο παππούς μου δε μίλαγε. Ήταν σκληρός πολύ, κι ειδικά απ' αυτά δεν του 'παιρνες κουβέντα. Ο μπαρμπα-Κώτσος όμως τα 'λεγε και τα 'λεγε κι ωραία.

Όταν ήτανε στη Θεσσαλονίκη, λέει, ήτανε σε άδεια μια μέρα κι είχανε πάει βράδυ σ' ένα καμπαρέ κάπου κοντά στο λιμάνι – θυμάμαι που τον είχε ρωτήσει ο Γιάννης τι είναι το

καμπαρέ, γιατί πού να ξέραμε εμείς τότε μικροί, και του είχε πει, ότι να, σαν ταβέρνα, αλλά πάνε και γυναίκες. Βικτώρια, λέει, το λέγανε το μαγαζί. Είχανε πάει που λες αυτός κι άλλοι πέντ' έξι που 'τανε μαζί από τη μονάδα, όλοι τους εδώ απ' το χωριό, γιατί τότε έτσι έπαιρνε ο στρατός, όλους απ' το ίδιο μέρος τους βάζανε και πολεμάγανε μαζί. Που λες, πάνε στο μαγαζί και κάθονται δίπλα σε μια παρέα με Εγγλέζους, γιατί ήτανε στον Πρώτο Παγκόσμιο τότε και πολεμάγανε κι οι Εγγλέζοι μαζί, κι εκεί ποιος ξέρει τι έγινε, ένας από τους Εγγλέζους τού έχυσε ένα ποτήρι μπίρα ενός δικού μας. Εγώ σκέφτηκα, έτσι όπως μου το είχε πει τότε, ότι θα είχε γίνει χαμός, γιατί οι δικοί μας τώρα τους βλέπεις πώς είναι, φαντάσου τότε. Όχι, μου λέει ο μπαρμπα-Κώτσο. Δεν είπαμε κουβέντα, σηκωθήκαμε κύριοι, βγήκαμε έξω, σταθήκαμε στην πόρτα και πλακώσαμε με τις χειροβομβίδες και τα κάναμε όλα λαμπόγυαλο μέσα στο μαγαζί. Δεν έμεινε κουλουμπηθρόξυλο³. Έγινε μετά χαμός. Ψάχνανε όλο το βράδυ να μας βρουνε. Τι Εγγλέζοι, τι Ιταλιάνοι, τι Γάλλοι. Εμείς σιγά μην περιμέναμε εκεί. Κινήσαμε κατά κει που 'ταν το τάγμα το δικό μας και για καλή μας τύχη τρακάραμε ένα ελληνικό περιπόλο. Πού 'στε, ρε, μας λένε, και σας ψάχνουνε όλη τη νύχτα. Μπέστε δω από πίσω. Και μπήκαμε έτσι από πίσω, σαν να λέμε ήτανε οι γραμμές στο περιπόλο πέντε και μπήκαμε κι εμείς, έξι, δήθεν ότι είμαστε του περιπόλου. Κι έτσι σωθήκαμε, γιατί αλλιώς θα μας κρεμάγανε. Και δε φοβηθήκατε; του 'χα πει. Τι να φοβηθούμε, ρε; Μας περνούσε κι απ' το μυαλό νομίζεις; Μόλις φτάσαμε στο τάγμα, μας πιάσανε τα γέλια με τα Εγγλεζάκια.

Μια άλλη φορά, μας είχε πει που είχανε βρει έναν μπέη στη Σμύρνη. Ήταν μόλις που είχε μπει ο στρατός ο δικός μας στην πόλη κι ήτανε σε περιπολία μαζί με κάτι άλλους. Βλέπουνε, που λες, έναν μπέη πάνω σ' ένα μουλάρι, άσπρο, ωραίο. Τον θυμάμαι που μου 'χε πει, τέτοιο ωραίο γομάρι, Γιωργάκο, δεν είχα ματαδεί. Σου λέω άλλο πράμα, άσπρο κι αφηλό. Τέλος πάντων. Λένε, που λες, του μπέη, δώσε μας το μουλάρι. Όχι, τους λέει αυτός. Ρε, δώσε μας το μουλάρι. Όχι, πάλι. Ρε καλέ μου, ρε χρυσέ μου. Τίποτα. Ε, τραβάω μια, μου λέει, με το σπαθί και του το ανοίγω το κεφάλι στα δύο. Και το πήραμε το μουλάρι. Και τι το κάνατε; του λέω. Ξέρω και γω; μου λέει. Μάλλον το παρατήσαμε κάπου. Μας ψάχνανε πάλι μετά και άμα το 'χαμε μαζί θα μας βρίσκανε. Αλλά έτσι βλέπεις, κύριοι μετά. Σάμπως, ρε παιδί μου, και τι θα το κάναμε το μουλάρι, μου είχε πει. Θα το φέρναμε πίσω; Αλλά να, το 'χα δει εκείνη την ώρα και μ' άρεσε, αλλά πιο πολύ με είχε νευριάσει ο άλλος ο άθλιος⁴, όχι και όχι. [...]

[...]Τον ρώτησα τότες. Του λέω έτσι να τον πειράξω: ρε μπαρμπα-Κώτσο, όλο γι' αυτά μιλάς. Τόσο πολύ σου λείπουνε; Τόσο τα λαχταράς;

Έσκυψε και μου λέει: Πιο κι από γυναίκα.

Χαμογέλασε κι ανατρίχιασα.

Δημοσθένης Παπαμάρκος, απόσπασμα από το διαδίκτυο

1. βλάμης: φίλος
2. τροκίμαγε: τρώμαζε
3. Δεν έμεινε κουλουμπηθρόξυλο: δεν έμεινε τίποτα όρθιο, έγινε χαμός
4. αλλαγή λέξης από το πρωτότυπο

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να παρουσιάσετε περιληπτικά σε 60-70 λέξεις τις απόψεις του συγγραφέα του **Κειμένου II** σχετικά με τον τρόπο που μπορεί να διατηρηθεί η ειρήνη.

Μονάδες 15

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος, ανάλογα αν η πρόταση συμφωνεί ή όχι με το νόημα του **Κειμένου I**:

α) Η συγκρότηση διεθνών δικαστικών οργάνων για την αντιμετώπιση των συγκρούσεων είναι μία εφικτή και αποτελεσματική λύση.

β) Οι ηγέτες μέσω της προπαγάνδας ετεροκατευθύνουν και χειραγωγούν το λαό.

γ) Η υπέρμετρη φιλοδοξία για εξουσία παρακωλύει τις προσπάθειες για ειρήνευση.

δ) Τα βίαια ένστικτα των ανθρώπων εκδηλώνονται με ρατσιστικές συμπεριφορές.

ε) Οι διανοούμενοι έχουν άμεση επαφή με τα προβλήματα της καθημερινής ζωής.

Μονάδες 15

B2. α. «Όπως δεν μπορούμε να φτιάξουμε ένα χημικό μείγμα εάν δεν υποταγούμε στις απαιτήσεις μιας τέτοιας εργασίας, έτσι και δεν μπορούμε να στεριώσουμε την ειρήνη εφόσον όλοι οι όροι που είναι απαραίτητοι για την εδραίωσή της δεν ικανοποιηθούν πέρα για πέρα». Να αξιολογήσετε το παραπάνω επιχείρημα του **Κειμένου II** ως προς την εγκυρότητά του και ως προς την αλήθεια του.

Μονάδες 7

β. Να συγκρίνετε τις απόψεις των δύο συγγραφέων του **Κειμένου I** και **II** σχετικά με τα αίτια του πολέμου και να τα παρουσιάσετε σε μια παράγραφο.

Μονάδες 8

B3. α. Το **Κείμενο I** είναι μία επιστολή. Να εντοπίσετε τέσσερα χαρακτηριστικά στοιχεία της επιστολής παραθέτοντας παράλληλα και παραπομπές από το απόσπασμα.

Μονάδες 4

β. Να εξετάσετε τον τρόπο συνοχής ανάμεσα στις τρεις πρώτες παραγράφους του **Κειμένου I**.

Μονάδες 3

γ. Να δικαιολογήσετε τη χρήση του α' προσώπου στο **Κείμενο II**

Μονάδες 3

Γ. Ποιο είναι το θέμα που αναδεικνύεται στο απόσπασμα από το διήγημα του Δημοσθένη Παπαμάρκου (**Κείμενο III**). Να τεκμηριώσετε την άποψή σας εστιάζοντας στο περιστατικό της δεύτερης παραγράφου. (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Δ. Με αφορμή το περιεχόμενο της επιστολής του Άλμπερτ Αϊνστάιν (**Κείμενο I**) αναλαμβάνετε ως εκπρόσωπος του σχολείου σας να του απευθύνεται μια δική σας επιστολή, στην οποία θα του παρουσιάσετε τις επιπτώσεις του πολέμου στην ανθρωπότητα και τους τρόπους με τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να αποτελέσει ουσιαστικό παράγοντα παγίωσης της παγκόσμιας ειρήνης. (300-400 λέξεις)

Μονάδες 30